

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS
PAGALBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1591 12 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Teisę gauti antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, neatsižvelgiant į nustatytą turto ir pajamų lygį, turi asmenys, kuriems nustatytas sunkaus neįgalumo lygis arba 0-25 procentų dalyvumo lygis ir sukakę Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatytą senatvės pensijos amžių (toliau - senatvės pensijos amžius) asmenys, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas 15 procentų dalyvumo lygis.

Tokiu reglamentavimu yra įtvirtintas asmenų su negalia diskriminavimas pagal amžių ir dalyvumo lygį. Teisę gauti antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, neatsižvelgiant į nustatytą turto ir pajamų lygį, nesukakę senatvės pensijos amžiaus asmenys su negalia turi, jei jiems nustatytas 0 arba 5, arba 10, arba 15, arba 20, arba 25 proc. dalyvumo lygis (dalyvumo lygis nustatomas 5 proc. intervalu), o senatvės pensijos amžių sukakę asmenys su negalia - tik kai jiems nustatytas 15 proc. dalyvumo lygis, o kai jiems nustatytas 0, 5, 10, 20, 25 proc. dalyvumo lygis, jie šios teisės neturi.

Nemokamas antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimas, neatsižvelgiant į nustatytą turto ir pajamų lygį, yra tam tikra specifinė socialinės, turtinės paramos forma, kadangi asmenys, kuriems ji teikiama, nepatiria piniginių išlaidų advokatui ir tokiu būdu sutaupo pinigines lėšas. Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos 28 str. 2 d. b) p. pabrėžia vyresnio amžiaus asmenų su negalia galimybę dalyvauti socialinės apsaugos ir skurdo mažinimo programose. Galimybė gauti antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, neatsižvelgiant į nustatytą turto ir pajamų lygį, kaip tik ir yra specifinė socialinės apsaugos, skurdą mažinanti priemonė. Manytina, kad dabartinis reglamentavimas, senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims su negalia nustatydamas ženkliai mažiau palankias sąlygas gauti antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, nusižengia ir Jungtinių tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos 28 str. 2 d. b) p.

Esamas reglamentavimas galimai nusižengia ir LR Konstitucijos 29 str. įtvirtintam asmenų lygiateisiškumo principui. Nors LR Konstitucijos 29 str. 2 d., vardijant draudimo diskriminuoti pagrindus, amžius nėra paminėtas, tačiau Lietuvos Konstitucinis teismas yra konstatavęs, kad LR Konstitucijos 29 str. 2 d. įtvirtintas ne baigtinis draudimo diskriminuoti pagrindų sąrašas ir vienu iš tokių pagrindų yra asmens amžius.

Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas suponuoja pareigą įstatymų leidėjui nustatyti vienodą (nediferencijuotą) teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų kategorijų, esančių vienodoje padėtyje, atžvilgiu, kai tarp tų asmenų kategorijų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas jų traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (inter alia 2013 m. vasario 22 d., 2015 m. vasario 6 d., 2022 m. birželio 17 d. nutarimai).

Akivaizdu, kad tarp darbingo amžiaus asmenų su negalia ir senatvės pensijos amžių sukakusių asmenų su negalia nėra tokio didelio skirtumo, kad toks nevienodas jų traktavimas būtų objektyviai pateisinamas. Vadinasi LR Seimas turi pareigą nustatyti vienodą (nediferencijuotą) teisinį reguliavimą šių kategorijų asmenims.

Projekto tikslas – suvienodinti visų asmenų su negalia teises.

Projekto uždavinys – užtikrinti, kad nemokama teisinė pagalba būtų teikiama visiems, kuriems nustatytas sunkaus neįgalumo lygis arba 0-25 procentų dalyvumo lygis nepriklausomai nuo amžiaus.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos Seimo narė, Seimo Neįgaliųjų teisių komisijos pirmininkė Monika Ošmianskienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Pagal šiuo metu galiojantį Lietuvos Respublikos Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymą, teisę gauti antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, neatsižvelgiant į nustatytą turto ir pajamų lygį, turi asmenys, kuriems nustatytas sunkaus neįgalumo lygis arba 0-25 procentų dalyvumo lygis ir sukakę Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatytą senatvės pensijos amžių (toliau - senatvės pensijos amžius) asmenys, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas 15 procentų dalyvumo lygis.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Projektu siūloma, kad teisę gauti antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, neatsižvelgiant į nustatytą turto ir pajamų lygį, gautų visi asmenys su negalia kuriems nustatytas 0 arba 5, arba 10, arba 15, arba 20, arba 25 proc. dalyvumo lygis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priimtas įstatymas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijos rizikai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo įgyvendinimas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nėra vartojama naujai apibrėžtų sąvokų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams ir prisideda prie jų įgyvendinimo.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Priėmus Įstatymo projektą įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymo projektui įgyvendinti bus reikalinga nereikšminga suma valstybės lėšų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Išvadų ir vertinimų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Valstybės garantuojama teisinė pagalba, nemokama teisinė pagalba.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia
Lietuvos Respublikos Seimo narė

Monika Ošmianskienė